

1. We zien met de voorgaande indieners dat de kosten voor flora en fauna onderzoek en ontheffing een onevenredig groot aandeel van de advieskosten innemen. Goed dat hier meer subsidie voor beschikbaar komt.
2. De SVVE pot ontoereikend; opmerking van eerdere indieners baart ons zorgen, want ook wij begeleiden een flink (en naar verwachting toenemend) aantal VvE's in de onderzoeks- en uitwerkingsfase die de komende 1,5 jaar tot een investeringsbesluit willen gaan komen. De SVVE subsidie die daarbij aangevraagd zal gaan worden is nu in te schatten op een bedrag ter hoogte van 3,3 miljoen. Een discontinuïteit in de beschikbaarheid van deze stimuleringsmaatregel heeft naar verwachting een vertraging in de juist op dit moment succesvol bewerkstelligde versnelling tot gevolg.
3. Aanpassingen adviezen en onderzoeken voor verduurzaming: voor bijvoorbeeld een ZEP renovatie met isolatie aan de buitenzijde zijn ook ontwerp- en tekenwerkzaamheden nodig. Kan dit worden opgenomen als subsidiabele advieskosten in de vorm van een tekeningenset op Voorontwerp of Definitief Ontwerp niveau?
4. Bouwbegeleiding is ook nodig bij projecten voor VvE's met relatief minder wooneenheden, die bijvoorbeeld alle raamkozijnen vervangen. Zoals in geval van 18 appartementen in een jaren '30 gebouw waarbij ook aan de binnenzijde herstelwerkzaamheden moeten gebeuren na de ingreep en veel dingen bij elkaar komen: ventilatierooster, een extra latei (want gevelstenen rusten op het te vervangen kozijn), inzagen vensterbanken. Dit werk komt niet op een miljoen maar wel op meer dan 30.000 per appartement. Bouwbegeleiding drukt juist ook bij deze en nog kleinere VvE's zwaar op de investering, maar het zijn ook vaak kwetsbare, delicate gebouwen waar technische begeleiding (op basis van zorgvuldig ontwerp) wenselijk is. Misschien een minimaal investeringsbedrag van 25.000 per appartement als ondergrens hanteren in plaats van een miljoen?
5. De 'monumentwaardige' gebouwen komen er nog steeds relatief bekaaid vanaf bij de stimuleringsmaatregelen, want ze hebben geen status in het monumentenregister, maar volgens de welstand eisen moeten ze vaak wel hetzelfde behandeld worden; m.a.w. geen isolatie buitenzijde toegestaan en vervangen kozijnen niet aan te bevelen. Kan voor monumenten en monumentwaardige gebouwen ook een ZEP alternatief geformuleerd worden waarmee een 30-jaars financiering in beeld komt?
6. In relatie daarmee: voor monumenten en monumentwaardige gebouwen geldt dat de kozijnen vaak met aandacht en liefde zijn onderhouden, omdat ze van kwalitatief goed en dik hout zijn gemaakt (bouwjaar). Is het te overwegen om een bonus subsidie te geven op vacuüm glas bij behoud van de bestaande houten kozijnen (uit bouwjaar). Want vacuüm glas is relatief vele malen duurder dan HR++ glas. Het glas is ook in het kader van circulariteit aan te bevelen. Zeker ook omdat vacuüm glas hoogstwaarschijnlijk veel langer meegaat (de gesmolten variant) dan gewoon HR glas dat met aluminium strips verlijmd is. Dat het veel langer dan 30 jaar meegaat is geen argument voor de huidige eigenaars van het gebouw, die kijken niet veel verder dan 10-30 jaar. Dus zullen ze er zonder extra subsidie niet snel voor kiezen.
7. Bij jaren '70 (flat-)gebouwen met liefdevol onderhouden houten kozijnen die nog minstens 30 jaar mee gaan kun je met wat aanpassingen aan het kozijn en vacuüm borstweringpanelen en vacuüm glas tot een enorme verbetering in isolatie komen. De jaren '70 galerijflats zijn woongebouwen waarvan de gebouwschil voor verreweg het grootste deel bestaat uit het meest

kostbare onderdeel van een gebouwschil: kozijnen en glas. Om de Uw waarde en kierdichting goed te krijgen (ZEP gelijkwaardig, i.v.m. 30-jaars financiering) moeten er dan extra aanpassingen gedaan worden aan de kozijnen. Dit kost relatief veel arbeid en het gaat om hoogwaardige isolatiematerialen. Voorstel: extra subsidie op de toepassing van vacuüm glas in geval van hoogwaardige aanpassing bestaande houten kozijnen die (met onafhankelijk onderzoek bevestigd) nog minimaal 30 jaar mee kunnen. En bij toepassing vacuüm glas de eis van nieuwe kozijnen loslaten.

8. De isolatie eis voor de gevel van monumenten Rd 2,5 is relatief hoog. In de meeste gevallen moet er aan de binnenzijde geïsoleerd worden. De wens is dan vaak om zo dun (en hoogwaardig) mogelijk te isoleren. We komen dan op een Rd van 1,8 waarbij de Rc in de buurt van 2 komt. Daarmee wordt deze optie een stuk aantrekkelijker. Dit is vergelijkbaar met spouwisolatie en voldoende om naar De Standaard en soms zelfs richting ZEP-gelijkwaardig te isoleren (ca. 60 kWh/m²), wel mede afhankelijk van de vormfactor van het gebouw (niet te hoge verdiepingen). Het wordt dan ook makkelijker om de koudebruggen beheersbaar te krijgen. Voorstel: na-isolatie binnenzijde minimaal Rd van 1,8 (i.p.v. 2,5).

9. De Standaard en Streefwaarden spelen geen rol bij de minimale eisen aan isolatiemaatregelen voor de SVVE. Het is nu 'richtinggevend' voor de bestaande bouw maar De Standaard en Streefwaarden zal naar verwachting een rol gaan spelen bij de implementatie van de Europese eisen (EPBD) in 2026. Is er al een idee over de manier waarop de SVVE hierop in gaat spelen t.z.t.?

Ter overweging: het is begrijpelijk, maar ook wat tegenstrijdig dat voor de Streefwaarden per maatregel een relatief hoge isolatiewaarde wordt aanbevolen terwijl de vve bij de SVVE (of ISDE) juist met een lagere isolatiewaarde toe kan wanneer de vve maar één maatregel (of twee) neemt. En wanneer je toewerkt naar een resterende lage warmtebehoefte (ZEP / NOM / schone bron) dan wordt juist een hogere eis gesteld aan de isolatiewaarden (en wordt niet De Standaard als eis gehanteerd). Hoe kijkt RVO hiernaar?

Voorstel: meer sturen op een lage resterende warmtebehoefte met een bonus subsidie bij het nemen van integrale en zeer energiezuinige maatregelen in een keer tot aardgasvrij-ready. Ook met passende eis voor monumenten van voor '45 (kan wel beter dan De Standaard). Daarmee financierbaar 30-40 jaar. Op deze manier wordt meer gestimuleerd dat er in een keer alles uitgevoerd wordt en de komende 20-30 geen extra verduurzamingsmaatregelen meer nodig zijn. En bovendien dat alle isolatiemaatregelen goed op elkaar aansluiten met een doorlopende isolatielijn.

--